

3. DOKUMENTUM

MUSSOLINI MEMORANDUMA BADOGLIO TÁBORNOKNAK

Róma, 1934. december 30.

Forrás: Seife-Mikael Araya: Die Politische und Soziale Entwicklung Äthiopiens vom Ende des Ersten Weltkrieges bis zur Restauration (1941).

Marburg, 1974. pp 254—256.

*

IRÁNYELVEK ÉS TERVEK AZ ABESSZIN HELYZET MEGOLDÁSÁRA

- 1 — Az olasz—abesszin viszony problémája az utóbbi időben más fokozatba lépett, mivel az eddigi diplomáciai probléma hatalmi problémává vált; (történelmi) problémává, amelyet egyetlen eszközzel kell megoldani, azzal, amellyel az ilyen problémák mindig is megoldáltak, vagyis fegyveres eszközzel.
- 2 — Az abessziniai helyzet alakulása olyan tényeket eredményez, amelyek vitán felül a következők:
A négus (Hailé Szelasszié császár) célja a császári hatalom centralizálása, mellyel az (ország) perifériáján lévő fejedelmek intrikáit és korrupcióit erőszakkal korlátozta, azokét, akiknek hatalma lassan jelentőssé vált.²⁸ Amíg Etiópia a szó európai értelmében vett államná válik, még hosszú időnek kell eltelnie, azonban gondolni kell arra is, hogy a modern időkben a történelem gyorsan fejlődik, különösen, ha ebben európai missziók segédkeznek és ezt meg is engedjük, így a központosítás és az egyesítés eredménye logikusan előre látható. Ez továbbá a sikert is magában hordozhatja, hacsak külső események félbe nem szakítják.
- 3 — Ez a „politikai” fejlődés együtttható tényezője az etióp birodalom háborús potenciálja és kapacitása növekedésének.
- 4 — Ugyanakkor az információk egyértelműen és egymással megegyezően kimutatják, hogy a katonai hatalom központosítása is olyan tendencia, amely lehetővé teszi az etióp katonai erő átalakítását és megszervezését — különösen a fegyveres egységeket — európai módra. De még így is

²⁸ Hailé Szelasszié jelentős erőfeszítéseket tett a birodalom centralizálása érdekében, amelynek legfőbb eszköze a tartományi fejedelmek visszaszorítása volt. 1935 előtt azonban ez nem mindig volt sikeres, különösen az északi tartományokban. Marcus, Harold G.: *Haile Selassie I: The Formative Years, 1892-1936*. Lawrenceville, NJ, 1995. pp. 78–80, 116–124 és 140–141.

hosszú idő szükséges ahhoz, hogy egy ilyen átalakítást megvalósítsanak. Ezt azonban fel lehet gyorsítani, amit európai kiképzők segítségével meg is tesznek, ha külső események nem zavarják meg. A hordozható fegyverek tekintetében (gépfegyverek, automata fegyverek, hagyományos fegyverek) Abesszinia modern fegyverekkel van felszerelve, amelyek mennyisége kezd jelentőssé válni.²⁹

- 5 — Ha fent említetteket figyelembe vesszük, levonható az a logikus következtetés, hogy az idő ellenünk dolgozik. Minél később szüntetjük meg ezt a problémát, annál nehezebb lesz úgy, hogy ne követeljen túl sok áldozatot.

A második nem kevésbé logikus következtetés, hogy a problémát a lehető leghamarabb meg kell oldani, hogy katonai felkészültségünk biztosítsa a sikert.

- 6 — A háború mellett döntöttem, mely célszerűen nem lehet más, mint az abesszin fegyveres erők megsemmisítése és Etiópia teljes meghódítása. Más módon nem lehet birodalmat létrehozni.

- 7 — A demokratikus és szabadkőműves Franciaország egy teljesen szabályos háborúban semmisítette meg Abd el Krimet. Akkor húzott hasznot ebből, amikor Németország teljesen fegyvertelen volt.

- 8 — A döntő feltétel, amely nemcsak mostani akciókra érvényes, az az, hogy Európában fedezve legyünk legalább 1935—36-ra, de 1936—37-re is, amely döntő időszak lesz. Az 1935. eleji helyzet vizsgálata lehetővé teszi számunkra, hogy előre lássuk: az európai háború a következő években elkerülhetetlen, ugyanúgy, ahogy 1934. júliusában és októberében is elkerülhetetlen volt.

A stabilizáló tényezők a következők: Olaszország és Franciaország közti megegyeződés. Egy ilyen megegyeződés késlelteti a német támadás veszélyét Ausztriára nézve. Az olasz—francia megegyeződés másik elkerülhetetlen következménye az Olaszország és Jugoszlávia közti kapcsolatok javulása.

Jugoszláviában régóta tart a politikai válság, amely még hosszú ideig meggyengíti Belgrádot, mivel napi belpolitikai eseményekkel kell foglalkoznia. Ugyanezt Németországról is el lehet mondani, amelynek katonai felkészültsége távol van attól, hogy megengedhesse magának a háború kezdeményezését, tekintettel a belső rend alapjaira. Ez

---

²⁹ Bár az európai hatalmak igyekeztek megakadályozni, Etiópia mégis igyekezett felfegyverezni magát egy esetleges háború esetére. A legfőbb fegyverszállítók az 1920-as években Csehszlovákia és Svájc voltak, amelyek mellé a háború előestéjén Németország (!) csatlakozott. A korabeli Etiópia fegyveres erejére nézve ld. Marcus: *Haile Sellassie*, pp. 59–60, 72, 101–103 és 135–140.

Németországot arra ösztönzi, hogy még egy ideig békés politikát folytasson. Lengyelország, amely Németország politikai játszótéere lenne, határozott lépéssel Franciaország felé fordul, amely lefékezi a Harmadik Birodalom dinamizmusát. A mindebből levonható végkövetkeztetés az, hogy Európa békés időszak előtt áll.³⁰

9 — Ahhoz, hogy hadseregünk győzelme gyors és döntő legyen, többségében olyan gépesített eszközöket kell használnunk, amelyek a rendelkezésünkre állnak. Az etiópok egyáltalán nem, vagy nem jelentős mértékben rendelkeznek ezekkel, azonban néhány éven belül beszerezhetik ezeket. Úgy tekintek az abesszin katonai előkészületekre, mint potenciális fenyegetésre kolóniánk biztonságára nézve, különösen, ha Európában le lennének kötve.

10 — A gyors és döntő háborúhoz, amely keserves és kemény lesz, minden eszközt be kell vetni. Hozzávetőleg 60 ezer bennszülöttet kell odaküldeni, éppen annyit, mint amennyit már a metropoliszból (Itáliából) odaküldtünk.

Legalább 250 repülőgépet kell Eritreában, és 50-et Szomáliföldön koncentrálni. 150 páncélost Eritreában, 50-et Szomáliában. A tüzérség és a harci gépek abszolút elsőbbséget élveznek. Minél gyorsabb lesz az akciónk, a diplomáciai bonyodalimnak annál kisebb a veszélye. Nincs rá szükség, hogy egy japán mórnak³¹ megmagyarázzunk egy hivatalos háborút, mivel mi mindenkor a háború defenzív jellegéhez fogunk ragaszkodni. Európában senki sem fog nehézséget okozni, mert a katonai hadműveletek befejezett tények elé állítanak mindenkit.

Elég lesz annyit közölni, hogy Anglia és Franciaország érdekeit tiszteletben tartjuk. Diplomáciai szempontból ezek azok az országok, amelyekkel Etiópiáról tárgyaltunk. A Népszövetség oldaláról nem

---

³⁰ Olaszország és Németország viszonyáról ld. Ormos Mária: *Mussolini*. Bp., 1987. pp. 282–283.

³¹ Ez a kifejezés bővebb magyarázatra szorul. Mussolini retorikájában többször is felbukkan az az érvelés, mely szerint az európai hatalmaknak meg kell akadályoznia Japán afrikai gazdasági térnyerését, mert a japán „dömpingárakkal” Európa nem tud versenyezni. Mussolini tehát joggal feltételezte, hogy Japán fenntartásokkal fog élni az olasz–etióp háború miatt, annál is inkább, mert Etiópia és Japán már a 19. század vége óta szívélyes kapcsolatokat ápolt. Egy időben még dinasztikus házasság terve is felmerült a két uralkodóház között. A részleteket ld. Fikru Gebrekidan: *The Italo–Ethiopian War and the Racial Controversy over Japan*. In: Addis Tribune, 1999. június 11., ill. „My Life and Ethiopia's Progress” *The Autobiography of Emperor Haile Sellassie I*. Ed.: Edward Ullendorff. Oxford, 1977. pp. 208–209.

várható zavar, vagy ha mégis, úgy alapvető hódítási terveinket nem fogja megakadályozni.³²

- 11 — Etiópiában addig is politikai akciókat kell végrehajtani, hogy a birodalom meggyengüljön és széthulljon.

Ezekben az akciókban a császárral szembenálló vezetőkre kell támaszkodni. Minél imponálóbbak lesznek a katonai előkészületek, annál befolyásosabbak leszünk a kisebb vezetők és a periférián élő vezetők között.

Etiópia az utolsó afrikai ország, amelynek nem európai urai vannak

Fordította: Komár Krisztián.

Mussolini

---

³² Mussolini részben ugyan tévedett, alapvetően azonban helyesen gondolta, hogy a Népszövetség nem tudja (helyesebben nem akarja) majd megakadályozni terveit. Adamthwaite, Anthony P.: *The Making of the Second World War*. London, 1979². pp. 48–50.